

PREHĽAD NAJVÁŽNEJŠÍCH PROBLÉMOV A DOPADOV ZÁKONOV NA MESTÁ A OBCE

Stavebný zákon

Združenie miest a obcí Slovenska spracovalo novelu súčasnej stavebnej legislatívy. V tomto období je výrazne lepšia ako to, s čím prichádza stavebný zákon, ktorý robí štatistov zo samospráv aj obyvateľov.

1) Zákon je napísaný vyslovene prodevelopersky, v prospech silných firiem, na úkor práv obyčajných ľudí. Jediné, čo sleduje, aby sa dalo čokoľvek a kdekoľvek rýchlo stavať.

2) Nerieši problémy, na ktoré mestá a obce sústavne upozorňujú a považujú ich za najdôležitejšie – napríklad v oblasti odstraňovania čiernych stavieb, vymáhateľnosti opatrení a fungovania stavebného dohľadu, či stavebnej polície.

3) Centrálne bude povoľovanie stavieb riadiť novozriadený ostatný ústredný orgán štátnej správy.

4) Zasahuje do kompetencií samosprávy a výrazne oklieštuje a znižuje kompetencie obcí rozhodovať o vlastnom územnom rozvoji.

5) Zásadne obmedzuje kompetencie samosprávy, v rozpore s verejným záujmom a v rozpore s vôľou občanov, ktorí priamo volia svojich zástupcov – starostov a zastupiteľstvá.

6) Obec má byť v zmysle návrhu povinná vydať k stavebnému zámeru územné stanovisko a poskytnúť stavebníkovi alebo ním poverenému projektantovi súčinnosť pri verejnom prerokovaní stavebného zámeru. K zámeru bude možné vzniesť námietky a pripomienky. Lehota na vznesenie námietok a pripomienok nebude môcť byť dlhšia ako 15 pracovných dní. Ak sa osoby, s ktorými bude zámer prerokovaný nevyjadria v tejto lehote, bude sa predpokladať, že k stavebnému zámeru nemajú námietky ani pripomienky. Rizikom je, že niektoré dotknuté osoby sa v lehote o zámere ani nedozvedia a v prípade verejnoprávnych subjektov, že v krátkej lehote pri väčšom zaťažení nestihnú námietky a pripomienky adekvátne spracovať.

7) Rolu stavebného úradu má pri rodinných domoch a iných jednoduchých stavbách fakticky prebrať licencovaný projektant čo je administratívny a právny nezmyselný experiment, ktorý môže celkom reálne vytvoriť priestor na bujnenie klientelizmu. Ale hlavne to bude mať s vysokou pravdepodobnosťou až s istotou negatívny vplyv na výstavbu v obciach, susedské vzťahy, ale najmä na vymožitelnosť práva a náhradu škôd, ktoré to reálne môže spôsobiť.

8) Obrovský problém: upieranie práv občanom. Zákon výrazne zhoršuje prístup bežných ľudí k ochrane svojich práv. Celý zákon je postavený na elektronizácii - čo je pozitívny trend, ktorý treba postupne zavádzať. Avšak aj doručovanie je kompletne elektronické. Na Slovensku sú stále desiatky obcí a stovky "bielych miest", kde nie je dostupné internetové pripojenie.

9) Účastníci sa nemajú šancu dozvedieť o konaní a tým je upretý výkon ich práv - je to protiústavné (každý účastník konania je z princípu rovnocenný a nesmie byť obmedzený na svojich právach). Pri doručovaní verejnou vyhláškou, ktoré sa navrhuje len na elektronickej tabuli, to už platí úplne (ak napríklad v malej dedinke bez internetu bude chcieť niekto postaviť zjazdovku s počtom účastníkov vyšším ako 20, má sa zámer len vyvesiť na webe a ak sa o ňom ľudia nedozvedia, už nemajú šancu sa do konania zapojiť).

10) Gro práce stavebných úradov sú drobné konania - plôtiky, chatky, kurníky, altánky... dôchodca, ktorý nevie pracovať s internetom, a ktorému dnes mohli ochotne poradiť na obecnom úrade, nebude mať šancu urobiť legálnu stavbu či stavebnú úpravu, hoci aj len plôtik, ak všetko prebieha len elektronicky. Čisté elektronické konanie jednoducho nie je v súčasných podmienkach možné, a ešte dlho nebude.

11) Ak nevieme zabezpečiť ani len čisto elektronické fungovanie každého úradu v krajine, ako chceme vynucovať čisto elektronické fungovanie každého jedného človeka, dôchodcu, a pod.? Takýto návrh je v rozpore s realitou, v rozpore so zdravým rozumom, v rozpore s Ústavou a v rozpore s ochranou práv tých najzraniteľnejších, bežných, obyčajných ľudí, laikov.

12) Výrazne sa zvýšia poplatky bežným ľuďom, kým dnes to pri rodinnom dome boli desiatky eur, po novom správne poplatky dosiahnu tisíce eur. Aktuálne je poplatok za stavebné povolenie a kolaudačné rozhodnutie stanovený maximálne na 1 600 eur v prípade právnických osôb a 120 eur v prípade, ak je žiadateľom občan. Po novom poplatok bude tvoriť náklad vo výške až 1,25 percenta z celkových nákladov stavby.

13) Použitie územných plánov je v zákone absolútne nesprávne navrhnuté. Územný plán neslúži len na reguláciu výstavby, ale jeho prvoradou úlohou je plánovanie verejných investícií (t.j. výstavba ciest, škôl, škôlok, nemocníc). Tento cieľ sa z návrhu zákona úplne stratil.

14) Neprijateľnou predstavou je, že v území obce, ktorá nemá územný plán, má záväzné stanovisko k projektovej dokumentácii vydávať samosprávny kraj na základe Konceptie územného rozvoja regiónu. Konceptia územného rozvoja regiónu neznázorňuje žiadne potrebné údaje relevantné k vydávaniu Záväzného stanoviska. Napr. každý intravilán obce je v Konceptii vyjadrený len jednou plochou, nie sú tam znázornené žiadne podrobnejšie údaje, takže podľa toho sa dá v ktorejkoľvek obci umiestniť čokoľvek vrátane jadrovej elektrárne.

15) O námietkach a pripomienkach má rozhodovať samotný, developerom (stavebníkom) platený projektant. Projektant nie je nestranný. Tento návrh je ako keby sme chceli ľuďom povedať, že o žalobách nebude rozhodovať nezávislý súd, ale advokát platený ich protistranou. V takomto systéme sa nikto spravodlivosti nedovolá. Projektant nebude orgánom verejnej správy, jeho postup nebude preskúmateľný prokuratúrou a súdmi, čo je nepripustné.

16) Predložená legislatíva nijako účinne nerieši jeden z najväčších problémov dneška - účinný výkon rozhodnutia pri odstraňovaní čiernych stavieb. Už len toto by malo stačiť na to, aby boli návrhy odmietnuté a dopracované.

17) Predložená legislatíva a navrhovaný systém nedokáže fungovať, kým nebude mať celé Slovensko aktuálne územné plány. Vytvoriť územný plán je však proces na celé roky, návrhy zákonov ho nijako nezjednodušujú, absentujú odborníci, ktorí by dokázali vôbec spracovať chýbajúce územné plány (a aktualizovať tie zastarané). Bez toho, aby celé Slovensko bolo pokryté

kvalitnými územnými plánmi, však ani len nemá zmysel uvažovať o tom, že by stavebné povolenia mohli fungovať ako "bankomat", do ktorého developer vloží návrh projektu a z druhej priehradky mu automaticky vypadne povolenie.

18) Návrh zákona je fackou do tváre územnej samosprávy, ktorá roky budovala a z vlastných zdrojov dotovala fungovanie stavebných úradov.

20) Úprava zákona by nemala oberať mestá a obce o vplyv na rozvoj na svojom území. nie je správne vziať samospráve kompetenciu stavebných úradov.

Financovanie verejných škôl a školských zariadení

Financovanie neverejných škôl bolo parlamentom schválené v čase, kedy ešte nebolo ani ukončené medzirezortné pripomienkové konanie. Parlament tak odignoroval zásadné výhrady ZMOS, samosprávnych krajov, ministerstva vnútra či ministerstva financií.

1) V schválenom zákone je preukázateľný rozpor tak Ústavou Slovenskej republiky, ako aj so záväzkami vyplývajúcimi Slovenskej republike z Európskej charty miestnej samosprávy. Novela je porušením finančnej nezávislosti samospráv a dochádza ňou k nabúraniam princípov fiškálnej decentralizácie.

2) ZMOS opakovane upozorňoval na to, že takáto právna úprava zasiahne mestá a obce vo veľkom rozsahu a že takéto financovanie je porušením ústavného práva samospráv na finančnú nezávislosť. Reálny finančný dopad bude v súhrnnom objeme niekoľko desiatok miliónov eur. Pre mnohé mestá a obce to bude znamenať závažné dôsledky vo vzťahu k zmene ich rozpočtov a tiež znižovanie výdavkov, ktoré sa môže prejavíť v rušení verejných škôl a školských zariadení či v podstatne menšej podpore športu, kultúry a ďalších oblastí.

3) Otvorene sme poslancom parlamentu ponúkli spoluprácu a priestor na rokovanie. Tento priestor sme nedostali a rovnako boli ignorované naše pripomienky. Paradoxne, novela bola parlamentom schválená v čase, keď ešte bolo možné uplatniť pripomienky v rámci medzirezortného pripomienkového konania. Ako absurdné preto pôsobí aj znenie Programového vyhlásenia vlády, podľa ktorého: „Problém nepredvídateľnosti a netransparentnosti schvaľovania zákonov v parlamente, absencie posudzovania vplyvov poslaneckých návrhov a absencie konzultácií týchto návrhov vláda navrhne riešiť zavedením dôslednejšieho pripomienkovania poslaneckých návrhov zákonov, zavedením dostatočnej lehoty medzi druhým a tretím čítaním v NR SR a podrobným posudzovaním vplyvov.“

4) Medzirezortné pripomienkové konanie nebolo nikdy vyhodnotené, finančné dopady na samosprávy neboli vyčíslené a zákon vošiel do platnosti už v čase kedy väčšina samospráv mala schválené rozpočty. Novela zákona 596/2003 bola tak prijatá bez akejkoľvek diskusie s mestami a obcami. Reálny finančný dopad bude v súhrnnom objeme niekoľko desiatok miliónov eur.

5) Prijatím novely zákona 596/2003 Z.z. sa prehĺbila nespravodlivosť systému financovania neverejných škôl. Súkromných a cirkevných zriaďovateľov v plnej miere financujú mestá a obce a to zo svojich rozpočtov a z peňazí, ktoré sú ich vlastnými príjmami, a ktoré by mali byť použité na ich školy a školské zariadenia a na rozvoj ich komunít a územia.

Žiadame kompletný presun financovania neverejných zriaďovateľov na štát, tak ako to bolo do roku 2007 a zavedenie riadnej kontroly činnosti a poskytovania vzdelávania neverejnými subjektami.

Žiadame, aby všetky i poslanecké návrhy zákonov, prechádzali riadnym pripomienkovým konaním, tak ako je to uvedené i v programovom vyhlásení vlády, aby sa so samosprávami konalo v rámci pracovných skupín pre prípravu právnych predpisov ako s rovnocenným partnerom a aby v každom návrhu zákona bol riadne vyčíslený finančný dopad na samosprávy. Bez uvedeného nepôjdu zákony na rokovanie parlamentu.

Financovanie sociálnych služieb

ZMOS svoje výhrady k novele zákona o sociálnych službách jasne a zreteľne komunikoval s predkladateľom novely.

1) Touto novelou sa zasiahlo do originálnych kompetencií samospráv, lebo mestám a obciam bola uložená povinnosť dofinancovať neverejných poskytovateľov sociálnych služieb.

2) Pred novelou mestá a obce sociálne služby spolufinancovali v prípadoch, že si sociálnu službu pre svojho občana u neverejného poskytovateľa objednali. Podmienka objednania si služby pre občana a následne jej spolufinancovanie bola novelou zrušená. Požadujeme aby bol zákon v časti spolufinancovania sociálnych služieb vrátený do pôvodnej podoby a aby vláda garantovala, že bude pripravená zmena financovania sociálnych služieb tak aby príspevok získal občan a nie poskytovateľ! Do toho času je potrebné vrátiť v zákone pôvodné ustanovenia § 75.

3) Novela neobsahovala doložku dopadu na rozpočet verejnej správy. Do dnešného dňa MPSVR SR ani netuší koľko žiadostí príde na obce, zaviedla sa umelá retroaktivita, o príspevok od obce si môžu požiadať všetci občania, ak ich služba nebola doteraz spolufinancovaná, aj keď im služba bola doteraz poskytovaná, čo sa stane s finančnými prostriedkami, ktoré odrazu ušetria neverejní poskytovatelia?

4) O rozpočte obce rozhoduje obecné zastupiteľstvo. Zákonodarcu nepočíta s tým, že zdroje rozpočtu v niektorých obciach nebudú dosahovať dostatočnú výšku finančných prostriedkov aby obec bola schopná si rozpočet nastaviť (a následne schváliť) alebo že finančné prostriedky obce by pri aplikácii navrhovanej zmeny generovali dlh a ohrozili obec nútenou správou.

Navrhované zavedenie obligatórnej povinnosti prispievať na prevádzku neverejným poskytovateľom sociálnych služieb sa dotkne najmä malých obcí. Na Slovensku sa vo veľkostnej kategórii do 200 obyvateľov nachádza 409 obcí. V kategórii do 200 do 500 obyvateľov sa nachádza 705 obcí. V kategórii do 500 do 1000 obyvateľov je to 760 obcí.

Mesto obdržalo 80 žiadostí, pritom si službu pre svojich občanov objednávalo v zmysle predchádzajúcej právnej úpravy. Nárast na rozpočet je dvojnásobný, predstavuje 96 tisíc €. Obec so 200 obyvateľmi obdržala dve žiadosti, ich požiadavka v zmysle novely je 2400€, výška PDFO na občanov 62+ v obci tvorí sumu 240€ ročne – na 45 občanov starších ako 62 rokov. Obec nebude vedieť poskytovať žiadne sociálne služby ani pomoc občanom žijúcim v obci)

5) Novela prakticky prikazuje uzatvorenie občianskoprávneho vzťahu medzi obcou a neverejným poskytovateľom, čo odporuje samotnému Občianskemu zákonníku a aktu dobrovoľnosti. Je nesporné, že obce uzatvárali (dobrovoľné) občiansko-právne vzťahy na základe predchádzajúcej úpravy zákona o sociálnych službách a svoje záväzky si plnili. Zmluvy obce musia zverejňovať. O príspevok žiada v zmysle novely občan, príspevok ale ide poskytovateľovi.

6) Rozpočty obcí musia byť schválené k 15. decembru kalendárneho roka. Požiadavky na rozpočet je nevyhnutné zo strany obce posúdiť a do návrhu rozpočtu zapracovať. Predkladateľ zákona vedel, že určuje povinnosť samospráve v čase, keď boli rozpočty samospráv už uzavreté. O zmene rozpočtu nerozhoduje starosta ale zastupiteľstvo. Obce hospodária so svojim zdrojmi na základe zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Obecné rozpočty sú verejné. Občania veľmi rýchlo prídu na to, že sa zákonom vytvorila nerovnosť medzi občanmi. Obec musí vytvárať rovnaké podmienky pre všetkých svojich občanov, to sa týka aj sociálnych služieb.